

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

(Συνέντευξη εκ του προηγουμένου)

Και τελείωσε τη διήγησή του. Λέγοντάς μου, ότι κατόπιν δε θυμότανε πιά τίποτε άλλο.

Ο Βώκος δέν έγινε, λοιπόν, έτσι άξια, ζωγράφος. Το άρχικό τάλαντό του ήτανε ή ζωγραφική. Και ξαναγύρισε σ' αυτόν από τό γόφο τής λογοτεχνίας, αφού έδραξε τό ζωγραφικά του χαρίσματα και στην τέχνη του λόγου.

Αυστηρώς ήτανε λίγο, λίγο, για να λάβη τό τάλαντό του και την τεχνική καλλιέργεια, που θα μιά έδινε έσως από τό Γεράσιμο Βώκο ένα μεγάλο Έλληνα ζωγράφο.

Αυτό σταθμοί έθαιοτικής συγγενειόσεως και ένεργείας στη ζωή του Γεράσιμου Βώκου, είνε «Τό Περιοδικό μας» και ο «Καλλιτέχνης», τά δύο περιοδικά του, στά όποια άφείρωσε τίς καλύτερες δυνάμεις και ικανότητες τής ψυχής και του πνευμάτός του. Γιατί σέ ό,τι καταπιάνοτανε ο άληθινός φίλος έβραζε μέσα όλο του τον ένθουσιασμό και όλη του την ειλικρίνεια, χωρίς να τον φοβίζον ούτε τά εμπόδια, ούτε ή έλλειψη των μέσων, ούτε οί εναντιότητες των καιρών και των περιστάσεων. Έννοούσα να τραβήξω εμπρός, με κάθε τρόπο, τελειώνοντας, να φροντίζονται τά πάντα μοναχός του, ύπερήφανος και χωρίς παράλογο ή μεταμέλεια.

Θυμόμια πώς άρχισε «Τό Περιοδικό μας». Σχεδόν με τό τίποτε. Κανένα άλλο, εκτός από τό Βώκο, δε θα τόλμοις να καταπιστή ένα περιοδικό, με τόσο έλλεικτινή έξωτερική και έσωτερική εμφάνιση, όχι πιά χωρίς τό παραμυθώτερο κερφάλαιο, αλλά ούτε καλά—καλά με όσα εχρησίζοντο για τά τυπογραφικά του πρώτον του φύλλου. Και όμως «Τό Περιοδικό μας» παρουσιάσθηκε με έλλεικτη έντύπωση, καλό χαρτί, καλλιτεχνικές εικόνες, βινέτες, με μιά μορφή τέλος πολύ νεότερη και πολύ πρωτότυπη για την εποχή του. Και πρό πάντων με έλλεικτη συνεργασία.

Παίγιοι τυχαίος ένα από τά πρώτα τεύχη του περιοδικού, (1 Απριλίου 1900) που βοήθησε στά χαριά μου. Και αντίγραφό τά περιεχόμενά του: «Οί Κοιταφρονηταί του Κοινοβίου υπό Κοστή Παλαμά. Ο Άστειδές του Ροστάν (μετάφραση: μιάς σκηνης υπό Σ. Ν. Π. Β.)—Λίγα λόγια για τήν Μουσική μας υπό Ν. Α. Πάλπου—Ένα λείψανο ποιήμα λαμπρόν Άστέρη—Φελισίων Ρόνη υπό Παύλου Νιρβάνα—Ο Ψυχολογισμός κ' ή Ζωή, υπό Γιάννη Καυτήρη—Οί Τύσανοι του Πνεύματος Φρειδερίκου Νίτσε—Η Ήλιτιάδα μετάφρ. Α. Πάλπη (άπόσπασμα)—Φύλλα του Δεκαπενθέμερου Τά Όραία Γράμματα και αϊ τέχναι με συνεργασία Παλαμά, Πάλπου, Νιρβάνα, Βλαχογιάννη Ξέναι Φιλολογίαι (Γαλλική, Ιταλική)—Καλλιτεχνικές βινέτες βραβευμένες στο διαγωνισμό του «ετιμίου», προσπογογραφία του Ρόνη και αντίγραφα δύο έργων του: Τό Σκάνδαλον και τά Νεκρά Φιλήματα.»

Άλλά νομίζω ότι, και σήμερα άζόμια, ένα περιοδικό, που θα παρουσιάζε σ' ένα φύλλο του ένα τόσο έλλεικτικό και συγχρονισμένο περιεχόμενο, θα μπορούσε να καιρηθ ή για την εμφάνισή του. Πόσους κόπους όμως, πόση προσωπική εργασία, ποσα τεράζια, πόσες στενοχώριες, έξοστειτε όλη αυτή ή ευγενική προσπάθεια στο Βώκο δέν μπορεί να τό καταλάβη κανείς, χωρίς να ξέρη ότι ο ίδιος ήτανε διευθυντής, διαχειριστής, διορθωτής τυπογραφικών δοκιμών και διαπλεμιστής άζόμια του περιοδικού του, με μόνο του βοήθ. σέ όλη αυτή την εργασία, ένα ξεπότηλο λουστράκι, που μ' έναν ειρηνικό ναρκισσισμό ζολακευότανε να τό νομιάξη «πάλληλο».

Στη πρώτη αυτή περίοδο του «Περιοδικού μας», συνεργάσθηκα στενά με τό Βώκο. Τόν βοήθησα όσο μπορούσα, με την ενθάρσιση που προσφέρει κανείς τή μικρή του βοήθεια σέ μιά υπόθεση, που την ξέρει και την πιστεύει άδοχη και εύγενή. Έκτός από τά ενυπόγραφα άρθρα όλη σχεδόν την άλλη ύλη του περιοδικού τή γράφαινε οί δύο μας. Και επειδή ο Βώκος άγαπούσε να φαντάζεται τό περιοδικό του, όπως όνειρευότανε να τό κάνει με τον καιρό—εγγενικές πάντα οί φιλοδοξίες του, σάν έναν μεγάλο εκδοτικό οργανισμό, μου έδωκε κάποτε και την επίσημη θέση μου στην επιχείρησή, με τον εξής χαριτωμένο τρόπο :

Κάποτε λάβαμε στο γραφείο του περιοδικού ένα γράμμα του Φιλέα Λεμπέζ, του γνωστού κατόπιν νεοέλληνοιστή και συνεργάτη του «Mercur de France», που κανένα άζόμιο δέν τον ήξερε τότε στην Έλλάδα. Ο καλός αυτός φίλος των έλληνικών γραμμάτων μιά ζητούσε διάφορες πληροφορίες για την φιλολογική κίνηση, που άτελέστατα άζόμια τή γνώριζε και μιά φανερώων την επιθυμία του να έρθη σέ κάποια επαφή με τους φιλολογικούς μας κύκλους.

— Άπάντητέ του έσύ... μου είπε ο Βώκος.
— Τό πιο σωστό θα ήτανε—του είπα—να του άπάντηση έσύ, ως διευθυντής του περιοδικού. Έμένα που με ξέρει; Εκτός αν θέλξη να του κάνει έγω τό γράμμα, αν δέν έχω έσύ καιρό, και να τό υπογράψω.

— Όχι!... έπέμεινε. Να τό γράψη έσύ. Και να υπογράψω Γραμματέης τής Συντάξεως—Secrétaire de la Rédaction.

Και την τελευταία γαλλική φράση την έπρόφερα, με κάποια ύπερηφάνια για τό γεγονός, που έτσι και στά ψέμματα, τό «Περιοδικό μας» είχε άποκτηθεί και Γραμματέα τής Συντάξεως.

Αν του χάλασα τό χατήρι. Στά μεγάλα παιδιά, όπως και στά μικρά, δέν πρέπει να τους χαλάη κανείς ποτέ τό χατήρι. Κ' έγραψα στο Λεμπέζ. Άπό τότε άρχισα μιά πικρή άλληλογραφία μαζί του, τον κατατόμισα όσο μπορούσα στα φιλολογικά μας πράγματα, και για πολύν καιρό, μαζί με τον Πορφύρα, που τον γνώρισε και προσωπικά στο χωριό του, τή Νεβίλ-Βιά, σέ κάποιο του ταξίδι, είμαστε οί μόνοι φιλολογικοί του φίλοι στην Έλλάδα. Έτσι «Τό Περιοδικό μας» έγινε ή πρώτη άφορμή ν' άποκτήσουν τά έλληνικά γράμματα ένα τόσον έλλεικτό και άφορτισμένο άπολογητή τους στις στήλες του «Le u e le France».

Η συνεργασία μου αυτή με τό Βώκο μου έχει άρτίσει άληθινά: άναμνήσει. Λέ θα ξεχάσω πρό πάντων, τον χαριτωμένο τρόπο, με τον όποιον, μεταφράστιζε στο τεύχος του περιοδικού, που άνάμεσα παραπάνο, μιά σκηνη από τον «Άστειδές» του Ροστάν. Για τό έργο αυτό, που έρχότανε ύστερ' από τον περίφημο «Σωανό ντε Μπεζζαράκ» και που τον ήρωά του ενσαρκώνε στο θέατρό τής ή Σάρα Μπερζάο, με όλα τής τά γράμματα, είχε γίνη μεγάλος λόγος στη Γαλλία και σέ όλον τον κόσμο. Ο Βώκος—που ήτανε πάντα μέσα του δημοσιογραφικός, γνωρίζοντας την άξία τής ειλικρίνειας—ήθελε να παρουσιάσει πρώτος στους άναγνώστες του ένα άποσπασμα του φημισμένου έργου. Ένα πρωτό, έφτιασαν έξαφνα, τά «Annaes Politiques et Litteraires», που δημοσιεύαν μιά έξεταμένη σκηνη από τή Β'. πράξη του «Άστειδές», τό μόνο άποσπασμα του έργου του, που είχε φανή ως τότε και στη Γαλλία άζόμια. «Τό Περιοδικό μας» βρισκότανε στα πιστήρια. Στο ταπεινό γραφείο του Βώκου έτύχαμε μαζεμένοι ο Στρατήρης, ο Πορφύρας κ' έγω.

— Αυτή τή σκηνη πρέπει να την έχουμε, χωρίς άλλο, στο αύριο τό τεύχος, μεταφρασμένη σέ δτιζους... μας είπε άποφασιστικά ο Βώκος.
— Άλλά πώς είνε δυνατόν: του είπαμε άπορημένοι. Ποιός θα τή μεταφράση;
— Όλοι μας και μέσα σέ δύο ώρες τό πολύ. Έμπρός! Άς τό μορσοτήριε. Θα πάω ο καθένας από ένα κομμάτι και δε θα τό κουνίσω άποδοί, αν δέν παραδώω τό κομμάτι του.

Και με την τελευταία λέξη κλειδίσαμε από μέσα την πόρτα του γραφείου του και έχωσε τό κλειδί στην τσέπη του. Ήμασταν πλέον αιχμάλωτοι του. Και άρχίσαιμε τή μετάφραση. Κάθυνας τελειώνω, έδινε τό κομμάτι του και έφευγε. Ο Πορφύρας είχε μείνει τελευταίος.
— Έσύ σά μικρότερος— του είπε ο Βώκος— θα μείνης έδω και τό κομμάτιοι με πάλι όλο μαζί. Αν έχω να σαλέψω.

(Ακολούθει)

Ο κ. Παύλος Νιρβάνας στο γραφείο του.

Παύλος Νιρβάνας